СВОБОДА / SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК / UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 281. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 3-го ГРУДНЯ 1948. | No. 281. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 3, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen { 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРОМИСЛОВЦІ МУСЯТЬ ПОГОДИТИСЯ З ДУМКОЮ, ЩО УРЯД ТЕЖ Є ПІДПРИЄМЦЕМ

Ню Йорк, 1 грудня. — Переміну в способі думання великих бизнесовців над питанням, чи уряд може вести свої підприємства, пізнати було на першому засіданні 53 конгресу Краєвого Товариства Виробників, у якому заступлені найбагатші підприємства Америки. Недавній предсідник цього товариства, Айра Мошер, згадав про поновний вибір Трумана президентом і витягнув з того науку, що населення погоджується з ідеєю президента, що уряд може теж бути підприємцем. Він теж дораджував учасникам зібрання, щоб вони були реалістами й доглянули в перевиборі Трумана волю населення. Коли бизнесменам не до вподоби обмеження федерального уряду, накладані на підприємства, то їм треба звернутися з цим до населення і такою дорогою старатися перевести відповідні зміни.

Метю Вол, містопредсідник Американської Федерації Праці, запевняв конгрес, що коли тепер прийшла пора для зміни робітничого закона Тефта-Гартлія, промисловці не потребують боятися, що робітництво буде мстиве й змагатиме до крайніх засобів проти працедавців. Робітництво буде тільки домагатися більшого голосу у вирішуванні спорів над робітничою платнею і відносин у праці. Пол Гофман, Адміністратор Економічної Кооперації доводив, що Плян Маршала причиняється до втримання мира в Европі й тому Совєти так завзято виступають проти нього.

СЕН. МЕКҐРЕТ ЗА ПОШИРЕННЯ ІМІҐРАЦІЇ ДО 400,000 ОСІБ.

Вашинґтон. — Сенатор МекҐрат, предсідник Краєвого Демократичного Комітету, виявив намір, почати негайно в сенаті старання за зміну закона в справі іміґрації в тому напрямі, щоб він був більше людяний. МекҐрат майже самий вів в попереднім конгресі боротьбу за допущення 400,000 осіб з европейської скитальщини. Його престіж тепер збільшився й тому він зможе здійснити свої наміри. Замісць допустити 205,000 нових іміґрантів впродовж двох років буде домагатися допущення 405,000 іміґрантів впродовж 4 років, отже до 30 червня 1952 р. Він теж хоче знести застерогу в теперішнім законі, щоб деякі групи, головно фармерські робітники, мали першенство і щоб однаково мірити всіх скитальників. Замісць граничної дати 22 грудня 1945, до якої іміґранти мають вважатися за скитальників, сенатор хоче встановити якийсь день в 1948 р., як границю для кваліфікування, хто є скитальником.

ЗА ПРОВІРКУ ЗДОРОВЯ ПЕРЕД ПРИЙНЯТТЯМ ДО ПРАЦІ.

Ню Йорк. — Підприємства можуть заощадити багато втрат, які повстають з причини неприходження робітників до роботи, заявив віцепрезидент Консолідейтед Едисон Компані на конференції товариства Торгівлі й Промислу. Він радить, щоб кожного робітника оглянули ріки, заки він стане до роботи, а тоді підприємець може знати, чого можна від нього вимагати.

ПОМЕР ОСНОВНИК КАТОЛИЦЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ.

Ню Йорк. — У віці 90 літ помер о. Джан Дж. Вінн, монах Чина оо. Єзуїтів, який від 1903 до 1914 р. працював безупину над виданням Католицької Енциклопедії. Вона обіймає 16,000 сторінок у 16 томах. Побіч себе він зібрав 4 редактори і 1,452 співробітників, які походили з 43 країн. Його праця увінчалася успіхом в його 70 році життя, бо енциклопедія появилася в 1914 р. Друге видання під його вказівками, появилося в 1929 р. Між уступами, поміщеними в Католицькій Енциклопедії, є основно оброблена нюйорським адвокатом Шимпаном історія української іміґрації до Америки і точні початки Української Католицької Церкви в Злучених Державах. Це перша джерельна праця, якою мусять покористуватися майбутні історики української еміграції і української громади в Америці. о. Вінн народився в Ню Йорку 30 вересня 1859 р., а помер у Бронксі, на передмісті Ню Йорку, 1 грудня 1948.

ПРЕЗИДЕНТ З НАГОДИ СМЕРТИ НОЙЕСА.

Вашинґтон. — З нагоди померлого у 85 році життя журналіста Френка Б. Нойеса, вислав президент Труман телеграму до родини, в якій сказано: „Небіжчик був силою в американській журналістиці від нового століття". Це був предсідник пресової агенції Асошіейтед Прес упродовж 38 літ і предсідник видавництва щоденника Ді Івнинґ Стар у Вашинцтоні. Про його смерть заговорив увесь журналістичний і політичний світ у всіх країнах.

ФАДЕР ДИВАЙН КУПИВ ГОТЕЛЬ У ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія. — Провідник релігійного культу чорних людей, знаний під іменем „Небесний Отець", купив готель Лорейн на розі вулиць Брод Ст. і Фермавнт Евеню в північній частині міста за $485,000. Готель має 246 кімнат і там часто гостюють українці, які приїздять на зїзди до Филаделфії. Фадер Дивайн каже, що готель буде ведений на християнських засадах. Там не буде пиятики ні розпусти і не буде мішанини рас.

ПОЛЮЮТЬ НА ЗВІРІВ ТА САМІ ГИНУТЬ.

Шікаґо. — В сезоні з 1948 р. згинуло вже 111 ловців від пострілів, як це оприлюднює Асошіейтед Прес на основі звітів з 21 стейтів. До того треба ще додати тільки смертей від удару серця з причини перетоми при полюванні або з інших причин. Деякі втопилися, інші вмерли в автомобілевих випадках. Минулого року згинуло 141 ловців. Цього року дістали дозвіл на полювання 3,417,000 осіб.

Секретар оборони за висилку зброї до Европи

Ню Йорк, 1 грудня. — Секретар оборони, Джеймс Форестал, звернувся до населення за одобренням думки, щоб уряд Злучених Держав вислав „щедру пайку виряду" до Европи для оборони держав, які підписали договір у Брюсел, отже до Англії, Франції, Бельгії, Голандії й Люксембурґу. Він передбачує подібний союз між Злученими Державами й Канадою, а такий союз в дальшій послідовності поможе західноевропейським країнам створити великий оборонний ланцюг через цілий північний Атлантик.

Оці погляди виложив Форестал на обіді Союзу Англомовного Союзу в Злучених Державах, який відбув зібрання у готелі Валдорф Асторія. Почесним гостем був британський амбасадор сер Оливер. Він заявив, що англомовні нації мусять показати світові, що демократії можуть бути „постійні, багаті, сильні й гарантувати громадянам гарніше життя ніж тоталітарні держави дають своїм громадянам".

„ДРУГИЙ ФРОНТ" В ЗАКОРДОННІЙ ПОЛІТИЦІ.

Вайт Плейнс, Н. Й. — На зібранні Злучених Федералістів Світу, в якому взяло участь півчетверта тисяча людей, Кора Мейор, голова цієї організації заявився за створення „другого фронту" в американській закордонній політиці. Він зясував теперішній фронт як оборонний, і висказав, що до оборони треба ще позитивного пляну, як повести акцію на спинення засобів, які ведуть до війни. Він доводив, що наша політика повинна бути не „протикомуністична", а „некомуністична". Конґресмен Брук Гейс, демократ з Арканзо, пояснював, що змаганням федералістів є створення світової федерації держав на лад Злучених Держав Америки.

КОСТА РІКА РОЗПУСТИЛА СВОЮ АРМІЮ ДОМІВ.

Сан Хозе, в Коста Ріка. — Тимчасовий президент Хозе Фіґерес розпустив краєву армію домів, заявляючи, що його країна повинна повернути до засад правдивої демократії і подбати за більше учителів ніж за більше вояків. Армія начисляла 500 вояків. Фіґерес відніс перемогу підчас недавньої революції. Підчас церемонії розпущення армії були приявні чужинні дипломати. Твердиню, в якій досі перебували вояки в центрі міста, перемінено на музей. На місце армії буде створена поліція з 1,000 осіб, а крім того буде ще прибережна сторожа з 700 осіб.

СПІР МІЖ ЧІЛЕ Й АРҐЕНТИНОЮ ЗА ЗАГОВІР.

Сантяґо, Чіле. — Уряд республики закинув першому секретарові амбасади арґентинської республики, Луїсові Зервіно, що він брав участь у підготові ребелії проти чілійського уряду й тому він є „немилою особою". Ребелія невдалася, бо уряд викрив заздалегідь змову. Замотаний у змову є теж арґентинський консул Роберто Тіхі Масса.

З Боґоти, столиці республики Кольомбія, наспіли вісті, що й там підготовлялася револьта за спонукою агентів з Арґентини.

АМЕРИКА ЗАПРОПОНУЄ СПЕЦІЯЛЬНУ СЕСІЮ О.Д.

Париж, 2 грудня. Вчора тут заповіджено, що американська делеґація в ООД запропонує на лютий або березень спеціяльну сесію Генеральної Асамблеї ОД, на який мала б бути вирішена справа колишніх італійських колоній. В цій справі існує порозуміння між Америкою і Британією. На сесії мали б бути обговорені теж деякі інші важливі справи.

БРИТАНІЯ ПІДДЕРЖУЄ ПЛЯН ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Париж, 2 грудня. — Після довшої надуми, британський уряд вчора мав погодитися на піддержку французького пляну щодо европейського парляменту. Це рішення позначує дальший крок вперед в узгідненні британсько-французьких плянів щодо політичного і господарського об'єднання европейських країн.

РАДІОДИСКУСІЯ ПРО Д. П.

Ню Йорк, 2 грудня. — Завтра в п'ятницю 3-го грудня, радіостанція WEVV передаватиме від 10 до 10:30 ввечорі дискусію в справі европейських скитальників. В дискусії візьмуть участь Кристофер Еммет і Дейвид Мартин, що збиватимуть видвигнені недавно Нюсбаумом закиди проти Ді Пі, про що своєчасно було повідомлено в цьому щоденнику.

ІНТЕРВЕНЦІЯ У.К.К. В СПРАВІ ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ ВОЯКІВ У.П.А.

З. У. А. Д. К. ПРОБУЄ ВИСЛАТИ ЇМ ХАРЧОВУ ДОПОМОГУ

Ню Йорк, 2 грудня. — Негайно після одержання повідомлення про засуд на смерть чотирьох полонених вояків УПА братиславським державним судом, іменно: Івана Кліща, Павла Лесняка, Миколу Маслюха і Василя Рибку, Український Конгресовий Комітет звернувся телеграмами до президента Чехословаччини, Клемента Ґоттвальда в Празі і до голови Комісії Людських Прав О. Д., п-ні Елінор Рузвелт в Парижі, інтервенюючи в цій справі. В телеграмі до президента Чехословаччини виявляється потрясення і протест американських українців проти цього вироку та в імені колишньої доброї слави Чехословаччини щодо її гуманности і справедливости взиваєтьcя президента ЧСР, щоби він скасував вирок братиславського суду і застосував до полонених вояків УПА прислуговуюче їм міжнародне право. В телеграмі до Комісії Людських Прав ОД звертається увагу цеї інституції на безправне поступування чехословацьких властей у відношенні до вояків УПА та прохається відповідної інтервенції. Обі телеграми підписав голова УККомітету, Степан Шумейко. Копії телеграм вислано до департаменту стейту і чехословацької амбасади у Вашингтоні. Рівночасно довідуємося, що ЗУАДКомітет поробив відповідні заходи, щоби засудженим, які внесли відклик від вироку до Верховного Суду в Празі, вислати відповідну допомогу харчами.

Закінчено підготовку конвенції проти народовбивства

РІШЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ О.Д. В ЦІЙ СПРАВІ ЗАПОВІДАЄТЬСЯ НА П'ЯТНИЦЮ; СОВЄТИ ЗДЕРЖУЮТЬСЯ ВІД ГОЛОСУВАННЯ

Париж, 2 грудня. Правний Комітет Генеральної Асамблеї О.Д. завершив вчора підготовку міжнародної конвенції, яка поставить поза законом злочини народовбивства („дженосайд") та яка передбачує способи і методи покарання порушників того закону. В поінформованих колах заявляють, що Генеральна Асамблея О.Д. мала б поставити цю конвенцію на порядок своїх нарад вже завтра і секретаріят сподіється, що перша церемонія врочистого підписання цеї конвенції відбудеться ще в цьому тижні, правдоподібно в суботу. Конвенція вносить в міжнародний закон заборону народовбивства — повне або частинне знищення національної, етнічної, расової або релігійної групи, як теж заборону та покарання за співучасть в народовбивстві і за змову в ньому. Нова конвенція вважає злочином народовбивства не тільки безпосереднє фізичне знищення групи людей, але теж витворювання відповідних умов для фізичного або духового винищення народу (точний текст конвенції в українському перекладі буде надрукований в завтрішньому виданні „Свободи"). Правний Комітет ухвалив кінцевий текст конвенції, над яким працювали різноманітні комітети О.Д. продовж двох років, більшістю 30 голосів при 8 здержаних, в цьому шість голосів т.зв. совєтського бльоку. Конвенція, як увійде в життя, матиме історичне значення, зокрема для українського народу, що досі був чи не головним предметом совєтської народовбивчої політики.

В ИШКІЛ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ В ЕВРОПІ.

Франкфурт над Майном, 2 грудня. — Головна квартира европейського командування Американської Армії сьогодні повідомила, що американські війська в Німеччині відбудуть свої вправи в місяці січні, щоби спробувати їхню спосібність діяти в зимових умовинах. У вправах візьмуть участь Перша Дивізія Піхоти і констабулярні частини. Ген. Клей відбув вчора інспекцію військ та військових споруд в місті Нюрнберґу.

ЗАБОРОНЕНО КОМУНІСТИЧНУ ҐАЗЕТУ В ВЕНЕСУЕЛІ

Каракас, столиця Венесуелі. — Новий тимчасовий уряд заборонив видавання комуністичної щоденної газети „Трібуна Популяр" за те, що вона поламала правила цензури.

ЗАХІДНІ АЛІЯНТИ ЗАПОВІДАЮТЬ ПРОТИЗАХОДИ В СПРАВІ БЕРЛІНА

НОВЕ ЗАГОСТРЕННЯ СОВЄТСЬКО-ЗАХІДНОЇ КРІЗИ ПІСЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОКРЕМОЇ СОВЄТСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.

Париж, 2 грудня. — Створення минулого вівтірка і під протекторатом Совєтів окремого комуністичного управління Берліна викликало нову крізу в совєтсько-західних стосунках, що не тільки розвіває останні надії на мирне полагодження справи, але ще більше загострює міжнародне положення. Злучені Держави Америки, Велика Британія і Франція, відповідаючи на „новий плян" арґентинського представника невтральних в Раді Безпеки, д-ра Брамуґлія, та погоджуючись принципово на нього, рівночасно в листі заявили, що вони не думають в'язатися цими заходами невтральних, як йдеться про практичну совєтську акцію в самому Берліні. Західні союзники стверджують виразно, що Совєти продовжують свої заходи з метою змусити західних союзників залишити Берлін, в останньому вони протизаконно поділили місто на дві частини, створивши в своєму секторі окрему комуністичну адміністрацію з претенсіями до цілого міста, як теж заповідають дальше скріплення бльокади. Західні союзники щераз з усією рішучістю заявляють, що вони не вступляться з Берліна і теж не думають підчинятися Совєтам. Як йдеться про створення окремої совєтської адміністрації, західні союзники заповідають відповідну протиакцію, яка мала б забезпечити їхні права в Берліні та припинити дальші совєтські заходи для заперечення тих прав.

СТАНОВИЩЕ ВАШИНҐТОНУ І ЛОНДОНУ ДО ОСТАННІХ ПОДІЙ В БЕРЛІНІ.

Вашинґтон, 2 грудня. — У відповідь на створення в Берліні піддержуваного Совєтами окремого комуністичного управління в департаменті стейту вчора авторитетно заявили, що цей совєтський крок практично унеможливлює мирну розв'язку цілої проблеми. Рівночасно державний підсекретар, Роберт А. Ловетт, заявив на пресовій конференції: „якщо Совєти мислять, що ця акція з їхнього боку змінює нашу рішучість не дати себе виперти з Берліна силою, то вони грубо помиляються". В Лондоні в британських урядових колах розцінюється цю совєтську акцію не тільки як загострення міжнародного положення, але теж як черговий совєтський замах на авторитет ООД, що в останньому намагалася полагодити цю справу.

КИТАЙСЬКІ ЧЕРВОНІ ПРОДОВЖУЮТЬ ПІДГОТОВКУ НАСТУПУ НА НАНКІНҐ.

Нанкінґ, 2 грудня. — Громадянська війна між націоналістами і комуністами в Китаю продовжується з неслабнутою силою і дальше розвивається в некористь уряду. Після евакуації важливого центру Сучов, урядові війська зайняли нові стратеґічні позиції та приготовляються на оборону столиці, Нанкінґу, до наступу на яку комуністи продовжують основну підготовку. Гук гармат вчора вже було чути на віддалі 100 миль від Нанкінґу.

В БЕРЛІНІ ПРОГОЛОШЕНО „СТАН ПОЛІТИЧНОЇ ЗАГРОЗИ".

Берлін, 2 грудня. — Рівночасно зі загостренням міжнародної крізи у зв'язку з останньою совєтською акцією в Берліні, на вулицях в самому місті дійшло вчора до зударів між комуністами, соціялістами і поліцією. Легальне західне і новостворене совєтське управління міста відбули свої засідання. Західне управління ствердило нелегальність совєтського, візвало його до самоліквідації та проголосило в місті „стан політичної загрози". Стверджується, що сам берлінський загал ставиться до тих справ досить індиферентно. Вчорашній зудар між комуністами і соціялістами живо пригадував подібні зудари в перед-гітлерівських часах між комуністами, демократами та націоналсоціялістами.

НІМЕЦЬКІ ЛІДЕРИ ПРОДОВЖУЮТЬ ВТІКАТИ ЗІ СОВЄТСЬКОЇ ЗОНИ.

Берлін, 2 грудня. — Довгий реєстр німецьких політиків, які початково брали активну участь в совєтській адміністрації і тепер втікли в західні зони, збільшився вчора ще втечою Ернста Тапе, міністра шкільництва в окупованій Совєтами Саксонії. Він, що був соціялістом і прилучився до комуністів, стверджує — як і його попередники — жорстокий терор совєтської секретної поліції, звернений проти всіх німців без розбору, включно зі самими комуністами, якщо ті не виявляють досить „відданости" Кремлеві.

АМЕРИКА Й БРИТАНІЯ ПРИЙНЯЛИ ЧАСТИННО ФРАНЦУЗЬКИЙ ПЛЯН КОНТРОЛІ РУРЩИНИ.

Лондон, 2 грудня. — Американський і британський речники на шостидержавній конференції в справі міжнародної контролі промислового басейну Рурщини заявили вчора, що їх країни частинно погодилися на французькі пропозиції, що відносяться головно до забезпечення перед відродженням німецького воєнного потенціялу. Над головнішими пунктами французького пляну ще дискутується.

„КОРОЛЬ ПАЛЕСТИНИ" АБДУЛАҐ; ЗАВОРУШЕННЯ В СИРІЇ.

Бейрут, Ливан, 2 грудня. — В річницю ухвалення резолюції ОД про поділ Палестини на арабську і жидівську держави, в рілому ряді міст арабських країн дійшло до протестаційних демонстрацій, яка в столиці Сирії, в Дамаску, закінчилася кількома вбитими й кількадесятьма раненими та резиґнацією уряду. В місті Єрічо відбулася нарада арабських представників в Палестини і на цій нараді трансйорданському королеві Абдуллагові зроблено овацію як „королеві Палестини".

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БРАТИСЛАВСЬКИЙ ВИРОК СМЕРТИ НА ВОЯКІВ УПА.

Жертви боротьби українського народу з большевизмом та з московською агресією треба вже рахувати не на мільйони, а на десятки мільйонів. Що більше: Тим жертвам нині ще навіть кінця не видно. Проте, як тільки дійде до нас якась нова вістка про стару чи нову трагічну подію, звязану з цею боротьбою, а тим самим і про трагічну смерть хочби тільки одної людини чи кількох осіб, ця подія потрясає нами до самих глибин нашої душі. Так прийняли ми теж і вістку про вирок, яким чехословацький суд у Братиславі засудив чотирьох молодих українців, вояків Української Повстанської Армії, на кару смерти через повішення.

Нинішні суди в Братиславі чи Празі майже такі самі, як у Львові чи Києві. Всі вони переводять судові розправи на лад Москви, добачуючи провини у всьому, що противиться московському імперіялізмові й комуністичній агресії. Коли б Чехословаччина була вільною і демократичною державою, вона знала б, що з вояками УПА треба так поступати, як поступила свого часу Чехословаччина Масарика з частинами Української Галицької Армії, що перейшли на її територію. Але в сучасній Чехословаччині є вже режим поліційний і тоталітарний, що слухає Москви і веде боротьбу з усіми ворогами московської диктатури. Відомо, що одвертим ворогом большевизму і московської агресії є УПА. Самі підсудні зізнали в Братиславі, що вони виконували прикази командування УПА та боролися проти окупантів України. Обороняючи чести української визвольної боротьби вони ствердили, що робили це з власного переконання, а не з „чужого наказу", як це їм закидав акт обвинувачення.

Яка це була судова розправа можна пізнати ще й по тім, кого вибрали московські енкаведисти на „військових і політичних знавців" української справи, що їх покликано на розправу. Ті вже поширили базу українського визвольного руху, надаючи йому міжнародного характеру в тому розумінню, що він є за таку українську державу, яка була б на послугах Америки та Англії. Такою має бути теж і УПА, піддержувана, як казали „знавці", ще й „греко-католицькими парафіями і манастирями".

Теж маймо на увазі, що—як заповіджено—братиславський процес є започаткуванням багатьох інших процесів, що мають представити народам Східної Европи змову імперіялістів Америки й Англії, звернену проти СССР. Боротьбу українського народу за визволення, як вона тепер проявляється в героїчній поставі УПА, будуть представляти на тих судах як боротьбу наємників, що є на службі американських та англійських імперіялістів і воєнних підпалювачів. Іншими словами, буде це та сама кремлівська кампанія, звернена проти визвольних змагань українського народу, яка велася і давніше. Тільки тепер місце „гітлерівських наємників" і „бандитів" заступлять уже „американські" чи „англійські".

Не віримо, щоб знайшовся якийсь спосіб, яким можна б врятувати життя засуджених у Братиславі невинних і славних вояків УПА, хоч треба пробувати і це робити. Зате треба обовязково братиславський процес і вирок в належний спосіб вияснити і передати до відома політичним чинникам у Вашинґтоні та в Обєднаних Державах, а крім цього теж і американській пресі, яка досі ні словом про це не згадувала. Може до когось з ним промовить хоч кров українських борців і мучеників, проливана не тільки в інтересі України, але й Америки та цілого вільного світу.

„Ді Пі"

Бостонський „Крисчієн Саєнс Монітор" помістив серію статтей про „Ді Пі", написаних кореспондентом, що добре приглянувся життю скитальців у таборах в Німеччині, як теж добре розслідив цілу скитальчу проблему. Сам наголовок статтей — „З модерного пекла" — вказує, як автор відчуває долю скитальців. Тут передамо дещо зі статистики і життя в таборах, як це представляє американський кореспондент.

Друга світова війна викинула з родинних гнізд мільйони людей, з яких багато втікали перед надходячими арміями, перед чужинним способом думання й життя, перед національним і расовим або релігійним переслідуванням. Цілі села й міста опустіли на землях, що їх заняв наїзник, а їх мешканці опинилися в таборах смерти або в неволі в Німеччині й інших країнах. У Дні Перемоги було яких 8 мільйонів таких людей, що ще були живими. Хоч подавляюча їх більшість вернула по волі чи неволі на свої землі, проте в дні 1 липня 1947 р. нараховувано 704,000 скитальців під опікою міжнародних чинників, а ще яких 900,000 мали надію дістати законну охорону. Рік пізніше ще яких 600,000 були здані на ласку долі й світових держав.

Між тими „Ді Пі" є люди з 30 різнородних національностей, або навіть і бездержавних. У дні 30 червня 1948 р. за виїмком 32,000 всі інші виказали свое походження з країн, які опинилися під совєтською диктатурою. Між ними є около 143,000 жидів, а серед решти 146,00 є з Польщі. Далі є 72,000 латишів; 43,000 литовців; 20,000 естонців; 90,000 українців; 27,000 югославян; 15,000 румунів; 11,000 угорщан.

З них 560,000 мають приміщення в 660 таборах в Німеччині, Австрії, Італії, на Середнім Сході і в інших околицях. Інші живуть „свобідно" й мають якусь працю. Табори — це зареквіровані владою приватні доми або велетенські німецькі бараки. Мешканців у них від 100 до 10,000 осіб. Всі табори переповнені. Мало яка родина має більше ніж одну кімнату. Часом 2-3 родини живуть в одній кімнаті, поділеній на переділки при помочі простирал або коців. Деякі табори мають великі цеглині стіни, вибілені вапном з середини. Інші табори складені з деревляних бараків, у яких повно насікомих. На утримання одної особи дає міжнародна установа від 20 до 35 центів денно. Життєві відносини цих людей дуже примітивні.

На прохарчування дістають мешканці таборів порції по 2,000 кальорій денно. Для порівнання треба згадати, що американець дістає денно харчів на 3,500 до 4,000 кальорій. Деякі скитальники (хворі, важко працюючі) дістають спеціяльний придїл до 3,106 кальорій. На 2,000 кальорій складаються такі продукти: 5 малих бараболь, два малих буряків, гаряча зернова страва, мясо, сир, збиране молоко, трошка соли, муки, кави, цукру, товщу. Снідання буває дуже легоньке, на обід дають їм зупу, якусь страву з куснем мяса або сира. Потрави повторяються майже щодня. Люди часто варять собі харчі самі в своїх кімнатах, часом приносять додаткові харчі з чорного ринку.

До праці покликують 150,000 людей, як з таборів, так і зпоза таборів. Подекуди одну роботу виконує цілий гурт людей на підставі приділу часу. Около 15,000 ходять до фахових шкіл. Деякі вишивають або гачкують різні частини одягів, інші зайняті деревляними або металевими виробами. Є між ними учителі, огородники, і такі, що організують або співають у хорах та грають в орхестрах, займаються театральними виставами. Багато часу зуживають скитальники на виставування в хвостах для отримання харчів, на медичну допомогу, або на виповнювання різнородних формулярів.

Від 1 липня перебрала опіку над скитальниками міжнародна Організація для Збігців, що її називають від початкових буков ІРО. Підчас першого адміністраційного року переселено 51,000 скитальників, а водночас ішла заохота до репатріяції, одначе скитальники відмовляються повертатися до рідних країн. В біжучім році надіються переселити до чужинних країн 300-400 тисяч, а всіх осіб до переселення є 1,600,000. Що станеться з рештою переміщених осіб — не знати.

Одна третина скитальників — мужчин це фахові робітники у віці, що ще можуть працювати; одна четвертина це хліборобські робітники; 13% це професіоналісти, артисти, канцелярійні працівники. Около 85% переміщених осіб в таборах мають нижче 45 літ життя, решта старші.

Чеська і Словацька Еміграція

У народів, що опинилися за „залізною завісою", чехи та словаки були опановані комуністичним тоталізмом найпізніше. Тому, в той час, коли політичні діячі польські, румунські, мадярські і болгарські тікали із своїх країн і протестували проти комуністичного насильства, чеські провідні політики мали ще ілюзії, що їм пощастить порозумітись з совєтською Москвою. Ці надії були марні. Від лютого 1948 р. починається масова втеча чехів і словаків з рідного краю на захід. Ця еміграція складається з двох частин: 1) непримиренних противників комунізму, що їх після другої світової війни оголошено в Чехо-Словаччині за німецьких „колаборантів" (чеські аграрники, національ - демократи і праві та центрові словацькі групи); 2) із діячів тих партій, що до лютого 1948 р. вели політику в згоді з своїми комуністами і совєтською Москвою.

Осередком чеської еміграції, що непримиренно стояли проти большевизму, був Лондон (комітет під проводом генерала Прхали). Словаки мають своїх людей теж у Лондоні. Але велика частина словацьких провідних людей є в Америці. Між чехами та словаками, — непримиренними противниками комунізму — та тими, що ще недавно „к о л я б о р у в а л и" з большевиками, відносини не найліпші. Тепер ті, що лишилися на еміграції після другої світової війни, роблять закиди „комуністичним к о л я б о р а н т а м", що вони своєю короткозорою політикою завели чеський і словацький народи в большевицьке ярмо. Під цими кличами відбувся в кінці вересня 1948 р. з'їзд чеської аграрної партії в Парижі. Ці спори між партіями перешкоджають утворенню політичних центрів для чехів і словаків.

Другою перешкодою для консолідації є розходження між національними групами — чеською і словацькою. Ще й досі є між словаками й чехами прихильники „чехословакізму" (себто ідеї одного, хоч і неодномовного чехословацького народу). До цього схиляються більше соціялістичні групи. Праві чеські групи, аграрники, націонал-демократи і комітет генерала Прхали вважають „чехословакізм" за ідею політично нереальну і шкідливу. Наслідком цих розбіжностей утворилися тимчасом два політичні осередки, що претендують на провід між чехами і словаками: осередок у Лондоні на чолі з Прхалою і „Чехословацька національна рада" в Америці під головуванням бувшого міністра д-ра Зенкля.

В чеській еміграційній пресі тепер читаємо взаємні обвинувачення різних політичних груп за нещастя, що впало після другої світової війни на цю країну. Найбільше достається докорів на адресу покійного президента Чехо-Словаччини Бенеша. Йому закидають короткозорість, зарозумілість і безоглядність у боротьбі з противниками. Проте ці роздори і ворожнеча між політичними чеськими і словацькими групами не можуть надовго загальмувати чеську і словацьку політичну консолідацію. Ці народи мають добре демократичне вишколення і, як нераз це доказали, уміють дрібніші справи, що їх розділяють, відсунути і об'єднатися на щирій платформі. Деякі чеські політичні провідники йдуть так далеко, що готові зліквідувати різні політичні групи на еміграції, щоб об'єднати всіх чехів в одній організації.

Як реальні політики, чехи і словаки прислухуються також до голосу великодержав. Відома річ, що для західних демократій розпорошення і розбиття між політичною еміграцією різних підсовєтських народів небажане. Це, безперечно, також зробить свій вплив на чеську та словацьку консолідацію.

Чехи і словаки не вірять у можливість визволення від Москви власними силами. Вони хотіли б спертися на союз поневолених Москвою народів. І надалі, після упадку большевизму, чехи та словаки готові до федеративного зв'язку з своїми сусідами. В цьому пляні вони покладають тепер особливу надію на Україну.

Н. О.

Микола Кокольський.

Минуться Нерони, встане й Україна

Пише американський журналіст, що уряд Злучених Держав не звертає уваги на боротьбу УПА з московською агресією та большевизмом. На ділі весь американський політичний світ так поступає, загіпнотизований ідеєю великої Росії. Правда, з червоним царем не може він ніяк договоритися, але переконаний, що з „демократичним" було б інакше. А якби зговорились, тоді вже такі справи, як України, були б справою Росії. В тім переконанні піддержують американських політиків різні ґородники, що живуть ще в тіни крил царського вірла, і ті новітні, що кують політику большевицьким молотом. І одні і другі не беруть під увагу важкий факт, що Росія перейшла через вогонь революції, яка мала характер не тільки соціяльний, але і національний, і що в тому вогні збудилася Україна. Тільки вона збудилася окрадена. Царська Росія вкрала її національно-державне обличчя. Знов большевики використовують ситуацію і крадуть її національну душу, хоч числяться з фактом пробудження України і створюють бодай фікцію української державности.

Та якби там не було, коліс історії ніхто не в силі повернути назад. Політики зпід крил двоглавого вірла не воскресять Малоросії. А ті другі не перекують своїм молотом українців на совєтський народ. Україна, хоч окрадена, живе, як і живе її національна душа.

Є такі американські кола, що переконані, що в теперішному конфлікті між Америкою і Совєтами заважить сила золота. Через те і боротьба українського народу, про який вони дещо чули, не представляє для них особливої вартости. Америка веде тепер боротьбу з совєтською агресією головно грішми, Пляном Маршала, а Україна дає величезну жертву крови і бореться не тільки за с в о ю с п р а в у, але й за справу Америки і цілого західного світу. Подібно як і в минулому княжі вої щитами загороджували степ азійській навалі, як козацькі шаблі іскрилися в наддунайській столиці над головами турецького завойовника в обороні своїй і цілого заходу.

Боротьба, яка ведеться в Україні має отже причини. Вона ведеться за українську душу, а нині загрожена національна душа не тільки українців, але й поляків, чехів та інших народів, що опинились в сфері совєтських впливів.

Боротьба України важка, дуже важка. Та ми віримо, що Провидіння призначило українському народові перейти той огненний шлях для вищих цілей. Чи ж не тому поставила Господня рука Україну на границі двох світів, східного і західного, на перехресті всіх шляхів? На дорогах України скрипіли половецькі телеги вже в зарані її історії, а княжі вої гатили своїми трупами мутні води степових рік. Українських дітей топтала копитами татарська орда, та гнала на аркан у ясир. Українське живе тіло розривали хижі птахи. А проте український народ живе. Половці розвіялися в степах, як дим на вітрі. Татари стопилися, як віск на огні. Білому орлові ступилися кихті на Україні. Чорний хижак, що прилетів зі заходу, поломив свій клюв на твердих українських костях. Тільки колишній двоголовий хижак, що сьогодня почервонів від людської крови, розриває ще дальше Україну.

(Докінчення на стор. 3-тій).

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишіть сейчас!

М. Брадович.

ЧУЖИНОЮ

25)

На сміх співрозмовців, до якого пристала й Мелася ховаючи в нім своє засоромлення, вона промовила почервонівши і з докором: Які ж дурниці можеш ти, Дмитре, говорити!

— Не гнівайся дівчинко, я вже буду чемним, заспокоїв її Дмитро. Але її обурення було більше удаваним.

Дискусію про матріярхат закінчив Марко зазначуючи, що доба слави й лихоліття України поставили найтяжчі життєві вимоги не лише до батьків, а й до дітей, яких батьки не все були в стані оборонити. Згадавши про Україну згадав Марко мимоволі й про Рябошапку та оповів товаришам подорожі про радість, яку справила йому зустріч з ним, про його пригоди і намагання урятувати родину його разом з тисячами інших втікачів.

— І таких героїв, з яких історія знатиме мабуть не багатьох, родить українське національне живло невпинно й непереможно. Це ті праведники, задля яких був Бог готовий пробачити гріхи Содоми й Гоморри. І ми їх маємо досить, щоб нарід міг принести покуту за ті інтелектуальні українські кола, які п о п о в н и л и справжні содомські гріхи свідомого й несвідомого, чинного чи пасивного москвофільства. Значення їх для нації знає Москва очевидно дуже добре, намагаючись вишукати і винищити їх та зробити націю безголовою отарою. Ця боротьба відбувається й на чужині. Але провідники тут більше існують ніж витворюються. Отже тим пильніше треба вишукувати їх та включати до спільної чинности...

— І це буде одним з ваших найголовніших завдань, Дмитре, промовив Марко звертаючись до нього безпосередньо. Знайти їх буває звичайно не легко, бо справді значні національні одиниці реклями собі звичайно не роблять, але вишукувати їх необхідно, щоб і на чужині повстала частина тої національної верхівки духу й чину, без якої нарід нидіє й упідлюється.

— Я вас, Марку, добре розумію, відповів Носенко, й поділяю вашу мрію й плян витворення на чужині спілки свого роду братства кращих під національним оглядом, що лучили б в пляновій чинності мільйони українців почасти розпорошених, почасти злучених в окремих кольоніях, головно в різних державах Америки.

— Так, казав далі Марко, лише наявність такого обєднання національного духу й чину, на яке зможуть взоруватися українські осередки на чужині, зможе урятувати їх від асиміляції аж до часу, коли вони матимуть спроможність вернутися на батьківщину.

Марко звернув нарочно розмову на майбутню чинність Носенка, бо він міг ствердити з глибоким вдоволенням, що тижні, які минули по його втечі з совєтського Генерального Консуляту, викінчили перетворення його духового ества. В нім не лишилось вже нічого від колишнього неспокою й незрівноваженості. Він полишив за собою всі сумніви й хитання.

Носенко викликав у Марка глибоку втіху, подібну до тої, яку викликає у різбяра викінчений ним твір високої мистецької вартости. Мистецтвом Марка було винаходити нехибно відповідний національний матеріял і різбити з нього постаті керманичів в різних ділянках бортьби нації за її вільне існування проти її єдиного відвічного ворога. Він досяг в цім мистецтві цілком виїмкової досконалости, яка мусіла бути до того ж вільною від кожної шаблюновости й схематичности, бо нема в світі двох осіб однакових навіть тілом, а ще менше духом. Він знав, що першою вимогою досконалости витворення духу є, як і в творі з мармуру, його гармонійна одноцільність, усунення кожної внутрішньої суперечности, неприродного контрасту, що вражає відемно в творі з мертвого матеріялу не лише глядача, але й руйнує самий твір духовости. Він не помилявся майже ніколи чекаючи, що природна боротьба внутрішніх сил вирівняє суперечності в дусі його вибранців. У відошенні до них був він не лише творцем, а й твореним, бо жив і самий далі в тих, що одержували частинку його власного духу. Його вязала з ними приязнь на ґрунті спільної праці. Вона була тим більше необхідною, що заступала почасти на чужині національне живло батьківщини.

Коли чуття духової лучности з співробітником було Маркові добре відоме, то для Носенка було воно ще досить новим; тим більше воно хвилювало й підносило його будячи жадобу чинности.

Розмова в переділі ущухла, але настрій викликаний нею лишився, близкість між приявними, хоч і різна своїм змістом, чулась ними виразніше. Стукіт колес лучився з ритмом думок.

Їх перервав кондуктор, повідомляючи подорожніх, що до Білгороду лищалось півгодини їзди. В потязі повстав рух тих, що висідали в югославській столиці. Розмову в переділі відносив Носенко, згадуючи кількох українців, що мали не велику приємність перебувати в цім місті. Зазначив і Марко тяжку атмосферу сербського москвофільства, в якій доводилось жити українській кольонії тут, висловлюючи переконання, що серби його ще колись гірко спокутують. Він навіть кілька особливо яскравих прикладів нахабства численних московських емігрантів, що почували себе тут панами та дивились згори й на своїх сербських господарів вважаючи їх своїми майбутніми слугами. З свого боку оповів Носенко з властивим йому гумором про кількох так званих білих москвинів, принятих на службу навіть до сербської поліції, які діставали свої зарядження з совєтської Амбасади, та запровадили в білгородській політичній поліції терористичні звичаї московських чрезвичайок, що далися тут в знаки не лише українцям та козакам, а й деяким хорватам, а навіть самим сербам.

(Дальше буде).

В. Шемердяк.

Праця ЗУАДК під обстрілом

Треба сумніватися у вартість такого обстрілу й галасливости взагалі. Мислячи цифрами, тими статистичними даними, що ними розпоряджає ЗУАДК, ми мусимо й так дивуватися, як при таких невеликих засобах, ЗУАДК зміг провести цю працю, яку він провів.

Підривання авторитету ЗУАДК, а вслід за тим нівечення його досяжних добутків і можливостей дальшої праці, нічого конкретного українському громадянству обабіч океану не дають. Більше того, всяка розтрата сил на безконечне й неоправдане критикування праці ЗУАДК може підорвати в корені цю працю, що її веде ЗУАДК в таборах українських переселенців у Европі, й може поставити під знак запитання долю многих тисяч українських скитальників.

Праця ЗУАДК, як і праця численних інших українських установ, має свої світла й тіні. Не обходиться без таких тіней і ЗУАДК. Має він в останньому періоді праці повно світел, що можуть при співпраці всього українського громадянства принести незаступимі плоди. Домагаючися конкретних осягів від ЗУАДК мусимо першусього поставити собі запит, що ми все ж таки даємо в його розпорядження, як ми праці ЗУАДК сприяємо, і якими фондами він, той Комітет, в порівнанні хочби з іншими такими установами — розпоряджає. Проглянувши все це, ми дійдемо без найменшого сумніву до висновку, що ЗУАДК працює при найменших фондах та при дуже невеликому сприянні громадянства. Як виходить зо звітів ЗУАДК, то він в біжучому році більше скористав з субвенцій чужих установ, чим з вкладів українського громадянства. Останнє потягнення ЗУАДК в ділянці заповнювання заявок на помешкання і працю в Америці для емігрантів у Европі, хай буде для нас промовистим показчиком. Фармері-американці з Мериленду чи других стейтів є живим доброгвказом для українсько-американської спільноти в тому відношенні.

„Громада по нитці — бідному сорочка", пословиця ця не може мати примінення до масової подекуди української еміграції в Европі. Щоб всі потреби европейської еміграції заспокоїти, щоб допомогти кожному скитальцеві в його особистих турботах, для цього б Допомоговому Комітетові треба розпоряджати на двісті разів більшими фондами. А цього він, нажаль, не має, й ледви чи матиме коли. Тому ЗУАДК не може поширити ефективної допомогової діяльности на всю еміграцію, й тому є люди, що цієї допомоги не зазнали. В цьому може навіть треба бачити джерело всіх нарікань на ЗУАДК. Та сам ЗУАДК цьому лихові не зарадить. Це справа всієї українсько - американської спільноти. Тоді б, здається, зникли всі недомагання, що їх Комітет сьогодні має.

Коли йдеться про недомагання, то вони не мають сутнього значення. Слід сумніватися чи хтось, хто сьогодні в той чи другий спосіб підважує авторитет ЗУАДК, зможе поставити на це місце, я не скажу кращу інституцію, але не поставить навіть рівнорядної. А як так воно є, то підкопування авторитету ЗУАДК приносить тільки шкоду. Злученому Допомоговому Комітетові треба допомогти, треба збільшити його фонди й розбудувати його діяльність. І в цьому відношенні всі ті, що критикують і вимагають збільшення осягів — мають повні руки праці, якщо справді їм на цьому залежить.

Свою частинку праці в ЗУАДК повинна влити й нова українська імміграція. Ця іміграція, яка найкраще розуміє й відчуває потреби своїх недавніх співмешканців в діпівських таборах, не має ще одначе ні морального ні ніякого другого права підкопувати ЗУАДК. Нові іміграти ще найменше вложили і вкладають морального й матеріяльного капіталу в будівлю, що їй на ім'я ЗУАДК. ЗУАДК зацікавлений в першу чергу допомогою українцям в Европі, тобто лікує найпекучіше місце в українському національному організмі поза землями України, там де він може працювати. Розселення й вслід за тим улаштування українців в Західній Півкулі стало наріжним каменем праці ЗУАДК. А при такій титанічній праці, другими словами кажучи, вибираючися з мотикою на сонце, Злучений Український Американський Допомоговий Комітет міг чимало дрібязків переочити.

Не треба сумніватися, що широкий загал нової української іміграції, не є заінтересований в партійних чи яких других спорах і порахунках, що часом творять підложжя непорозумінь в громадських установах та організаціях. Штучно витворені непорозуміння не знайдуть, як не знаходять відгомону в середовищах нової іміграції. Якщо є навпаки, то знову ж треба такі речі називати по імені а не узагальнювати. Може трапитися часом так, що якась одна установа чи організація не звертає уваги, що вона далеко не презентує тієї сили, яку собі приписує й понад голови всіх і вся може кинути цебажане світло на цілком незаінтересованих в цьому людей.

До таких виступів треба зарахувати „Протест" нової української іміграції в Америці, що появився своєчасно в 8 числі тижневика „Америка". Але українсько- американський загал не повинен таких відокремлених виступів приписувати всій новій іміграції.

Організація „Самопомочі" в сучасну хвилину не представляє собою цілости української нової іміграції, а тільки представляє організацію „Самопомочі", до якої хто хотів той вступив, а хто не хотів, той не вступав. Є ще повно нових емігрантів, які не є членами „Самопомочі", і від імени яких „Самопоміч" не була уповажнена робити „Протест". В майбутньому певно такі випадки не трапляться більше, а на випадок збільшення протестів і хаотизації українсько-американського життя, всякі установи й організації, що пишуть протести, мусять виразно називати речі по імені, без таких, як трапилося, узагальнень.

Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет знаходиться тепер на дуже крутому звороті в своїй історії. Від всіх нас буде залежати успішність його праці, його осяги. Треба гадати, що в цьому відношенні непорозумінь не буде. Скупчивши свої сили довкруги ЗУАДК, українсько - американський загал зможе виконати свої обов'язки. А без цього ні. ЗУАДК має цю добру прикмету, що не ставить собі віроісповідних або територіяльних обмежень, він-же має вже готовий апарат й признання уряду та міжнародних організацій. А це є головною передумовою здійснення його завдання, кінцевий успіх якого залежить тепер від нас усіх.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Свято відродження Української Державности.

Тристаріччя повстання гетьмана Хмельницького проти Польщі.

„Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України,
Широка, глибока.
Ото церква Богданова;
Там-то він молився,
Щоб москаль добром і лихом
З козаком ділився".
(З поеми „Суботів"—Т.Шевченко).

Цього року минає 300 років від часу, як Великий Гетьман України Богдан Хмельницький підняв загальне повстання козацтва й народних мас та пішов війною проти Польщі, тодішнього окупанта України. Наслідком цеї війни зістала Хмельницьким відроджена державність України, яку український нарід утратив після княжої доби.

Так звана „Українська Радянська Республика" по наказу московського большевицького Політбюра цього року теж обходить, як „державне" свято, тристаріччя повстання Хмельницького проти Польщі. Та комуністичне святкування Хмельниччини має не українській а про-московський характер, бо там натиск положено не на акт відродження української державности, а на договір Переяславський і злуку України з Московщиною, щоби тим чином Сталін міг ще дужче впоїти в поневолені українські маси підсовєтської України ідею, що мовляв щастя і доля України лежить в її злуці з Московщиною, бо і великий гетьман України Хмельницький шукав захисту для України в її злуці з Московщиною.

Нарід український, який живе на волі поза кордонами совєтської залізної заслони, має однак змогу представити перед світом добу Хмельниччини в її властивім історичнім світлі, й доказати світові, що революція Хмельницького проти Польщі була тільки початком цеї кривавої боротьби, яку нарід український веде до нині проти всіх окупантів України з метою вибороти для себе незалежну, суверенну українську державу.

І саме в тій цілі українці Дітройту старанням „Федерації Американських Українців у Мішиген" влаштували у тристаріччя революції Хмельницького „Свято Відродження Української Державности", получивши одночасно добу Хмельницького з новою добою української революції, з Листопадовим Зривом, з деклярацією незалежности України, проголошеної Українською Центральною Радою і створенням „Української Народної Республики".

Свято відбулося в неділю, 31. жовтня, в „Масонік Темпел" при поважнім здвизі українського громадянства.

Головними промовцями на святі були: професор Кларенс А. Манінг з Колюмбійського Університету в Ню Йорку та відомий український історик, професор Дмитро Дорошенко з Колегії св. Андрія у Вініпегу.

Вельми цінним для нас є погляд проф. Кларенса А. Меннінга, який представив добу Хмельниччини з пункту зріння американського історика. Для того й хоч у скороченні подаю головний начерк змісту його реферату (повний реферат на англійській мові буде поданий в „Юкрейнієн Віклі"):

Рік 1648-мий є памятним для історії України тому, що він знаменує появу українців, як окремішньої національної істоти, і революція гетьмана Богдана Хмельницького проти Польщі не тільки дала свободу й незалежність Україні, але змінила цілу історію східньої Европи; і хоч повстання Хмельницького не запевнило народові України постійної свободи й незалежности, якої він бажав, воно так змінило духа народу, що він в будучності міг зустріти нові труднощі, як цілість, а не як група одиниць, що ділить ту саму нещасну судьбу.

Все те було досягненням одної людини на протязі несповна девяти років і ось чому слава Хмельницького живе між українцями до нині.

Після воєн з Польщею, на початку 1654 року, він остаточно підписав у Переяславі договір з представниками московського царя Алексея та однак запізно зорієнтувався, що Москва не мала наміру додержати пунктів договору та респектувати автономію й незалежність України. В останні роки свого життя Хмельницький старався направити свій блуд, одначе заскоро помер і його нова політична орієнтація не могла прийти до повного розцвіту, а його наступники не мали ні інтелектуальної сили, ні відваги, іти по цім нерівнім та небезпечнім шляхові, по якім був змушений іти Хмельницький.

Як відродителя української державности, Хмельницького можна порівняти з Джорджем Вашингтоном, творцем американської державности.

Є багато непорозуміння щодо оцінки Великого Гетьмана, а то ізза цього, що пробується судити його характер, засади й цілий процес його діяння на підставі двадцятого століття.

Хмельницький був людиною свого часу з власними недомаганнями, а одним з найбільших його недомагань була тенденція опертися занадто на козацькій старшині, а замало на народніх масах. Та однак це був режім тодішньої Европи і ми не маємо ні одного прикладу, деби між тодішніми націями Европи був такий політичний устрій, який нині західний світ називає демократією.

Треба взяти теж під увагу факт, що козацтво не було приспособлене до мирної політичної адміністрації й після зліквідування польської адміністрації, Хмельницький був змушений з козаків, які знали тільки війну, творити державну адміністрацію від самих основ, вести дипломатичні взаємини й закордонну політику і взагалі наладнати цілу державну машину. Та Хмельницький не пожив довго, щоби нова державна машинерія зачала функціонувати як слід.

Хмельницький мусів таки зразу боротися з московською інфільтрацією на Україні, до якої Москва вживала православної церкви, підступу, хитрощів, корупції й терору, щоби опанувати Україну в подібний спосіб, як діється на Україні і тепер. Цар Алексей не міг би навчитися нічого нового від Сталіна в методах поневолення України, хіба тільки кращої техніки.

Проф. Меннінг дав під кінець короткий політичний перегляд ситуації, серед якої Хмельницькому довелося будувати державу, згадуючи про велику силу Турєччини, Шведсько-Польські війни і проче. Свій реферат проф. Меннінг закінчив заявою, „що нині більш, як коли, світ потребує вільної й незалежної України, як частини обєднаної Европи", а це для загального спокою й добра всіх народів світу.

Проф. Дмитро Дорошенко дав у своїм рефераті начерк Хмельниччини з української точки погляду. Він спинився довше над причинами, які довели до повстання Хмельницького, як рівнож над питанням, яке дивує до нині наших новочасних політиків, для чого Хмельницький, розбивши польські збройні сили й маючи Польщу зовсім відкритою для атаку й повної окупації, не використав цеї нагоди, а натомість зістав льояльним до польського короля.

Проф. Дорошенко доводив, що Хмельницький почував себе горожанином Польської республики й не бажав її повного розгрому, а хотів тільки присмирити шляхту польську, забезпечити козацькі вольности, рівноправність українській

(Докінчення на стор. 4-тій).

Минуться Нерони, встане й Україна

(Продовження зі стор. 2-гої).

Щодень Божий довбе ребра,
Серце розриває...

Та все таки він не всилі випити „живущої" української крови, і розірване серце знову оживає.

Україна веде боротьбу за свою душу. І так як коваль гартує залізо у вогні, так у вогні боротьби виковується українська нація з великими духовими цінностями. Українська душа, то велика синтеза душі сходу і заходу. Українець, то новий, майбутній тип людини, міцно заякореної в західній, позитивній християнській етиці, з великою глибиною східньої, умової потенції. Отта українська людина буде стояти як незламне заборало на сході, у прийдешній об'єднаній Европі, що сягатиме від Атлантійського океану, до Уралу. У велику сімю культурних народів вносить Україна великі і оригінальні культурні цінності. Якби така Україна впала в боротьбі, тоді й культурна Европа перестала б існувати, а було б тільки від Атлантійського до Великого океану царство Кремля.

Та ми віримо, твердо і непохитно, що Україна вийде і з тієї, найбільш кривавої боротьби переможно. Переживало людство часи Неронів. Гинули на циркових аренах мученики за Божий заповіт любови ближнього. Здавалося, що Нерони втоплять християнство у морі крови, що тьма погасить світло. Та світом керує Господня рука. І от на крові мучеників росла Велика Ідея, могутніла, аж врешті цілий світ упав до її ніг. А Нерони минулися, як минає буря. Сьогодня переживає Україна часи Неронів. Та її шлях визначила рука Господня і ним вона мусить іти до своєї мети, хоч як важко ступати ним, хоч як ллється кров, хоч скільки жертв паде, щоби більше не встати.

Та кров пролята невинно, за Велику Ідею, не всякає в землю безслідно. Прийде час, коли Нерони розсипляться в попіл. І прийде давно ждана, благословенна хвилина. Тоді встане й Україна.

ЗАКЛИК

Головної Ради Братства У. С. С. до всіх членів.

В дні 1. листопада 1948. при нагоді передачі Стяги У.С.С., 5-тому Куріневи У.П.Ю. ім. Хведора Черника, як символу передачі стрілецьких традицій Українському Юнацтву, відбувся у Міттенвальді Малий Зізд У.С.С.

На цьому Зїзді рішено: у 35-ті роковини першого бою Легіону УСС. у Карпатах на верху „Кобила", який відбувся 27. вересня 1914 р., проголосити Ювілейний рік, котрий має тривати від 1.11.1948. — 1.11. 1949.

В тому Ювілейному році Братство УСС. доложить всіх зусиль, щоби закріпити визвольні традиції України, які на еміграції серед нашого Юнацтва стали ослабати. З тією метою відновляється Видавництво „Червона Калина", що публікуватиме спомини учасників визвольних змагань України від 1914 року по нинішні часи; а дальше історичні документи та памятки, історичні студії і матеріяли до них. В тімже Ювілейнім році УСС. в порозумінні і співпраці з вояками українських Армій, Української Дивізії та стрільцями УПА повинні влаштовуватися, впершу чергу для українського Юнацтва вечорі спомин-він-гутірок, а то і святкові імпрези, яких темою повинні бути визвольні змагання двох українських поколінь.

Рада Братства УСС. закликає всіх своїх членів в Европі, а зокрема за океаном, вказувати в горі шляхом, розбуджувати серед нашого Юнацтва поза межами нашої Батьківщини, пієтизм до нашого визвольного руху та його чільних Героїв. Таким чином між Юнацтвом на рідних землях, де безперервно ллється кров за волю Батьківщини і нашим Юнацтвом на еміграції, мусить розвинутися дух національної спільноти і стремління до здійснення нашого ідеалу. Всі члени Братства УСС., які вже виїхали або виїдуть на поселення за океан, навяжуть якнайтісніший контакт з існуючими там братніми організаціями нашого вояцтва, в першу чергу з Українською Стрілецькою Громадою в Америці і Канаді, а також з Пластовою Організацією, і при їх допомозі оживлять нашу визвольну традицію в цьому Ювілейному році.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ГОЛОВНОЇ РАДИ У.С.С.

Отаман Никифор Гірняк в.р.
голова.

Михайло Островерха
секретар.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 26.

Відділ:		Жертва:
	Michael Drozdyk	2.00
	John Kniazky	2.00
20	Harry Herman	2.00
39	Nicholas Szpak	2.00
42	Фенна Фенкании	2.00
57	Joseph Ropitsky	2.00
58	Іван Сороковський	2.00
67	Theodore Korolyshyn	2.00
73	Тов. ім. Івана Франка	5.00
98	John Hewchuk	2.00
102	Теодор Стадник	2.00
102	Микола Дикін	2.00
102	Андрій Николайко	2.00
102	Іван Колода	1.00
126	Wasyl Burtyk	200
158	Leo Kosciw	2.00
165	Юрій Ліщук	2.00
187	John Chuprun	2.00
200	Wolodymur Cisyk	2.00
204	Микола Данильченко	10.00
204	Т. Дудчак	5.00
206	Іван Слободян	2.00
206	Василь Кушнір	2.00
217	Михайло Галушка	5.00
221	Дмитро Паславський	3.00
225	Frank Komar	2.00
245	John Yedlinsky	2.00
251	Тома Олицький	2.00
251	Йосиф Керик	2.00
259	Микола Москалик	2.00
262	Олена Придун	3.00
298	John Donko	2.00
300	Michael Bushko	2.00
339	Іван Сорока ст.	5.00
339	Іван Сорока мол.	2.00
339	Андрій Хромяк	2.00
339	Марко Куничка	2.00
339	Іван Жмутин	2.00
339	Василь Мушинка	2.00
361	Walter Pawliw	2.00
363	Т. Челядник	2.00
363	П. Пилипів	2.00
367	Корнило Сорохтей	3.00

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧАС НА ВЗАЄМНУ ВИРОЗУМІЛІСТЬ.

Роздумуючи над теперішнім положенням у світі, треба прийти до висновку, що заповідається на щось нове, незнане. Для українців може прийти така хвилина, яка мусить застати їх поєднаних, щоб довершити великого діла. Думаю, що прийшла пора й американським українцям простити собі особисті урази і давніші гурткові порахунки і вступити на один спільний шлях — об'єднаної праці.

Навіть, як би не швидко прийшла передбачувана велика хвилина, то вже й теперішне положення української справи таке, що повинно спонукати нас до більшої активности і жертвенности. Правда, великих розбіжностей в нас тепер нема, одначе слідний брак охоти до праці. Я вже десятки літ в Америці й знаю наше життя. Теж завважую, що як хто веде роботу, то не дістає належної підтримки від загалу. Нераз мені здається, що є між нами чимало таких, що й самі не роблять і ще бажають, щоб не вдалося тим, що щиро працюють. Це завзисть, наша страшна хвороба, з якою нам усім треба боротись. Під теперішню пору нам треба вести згідливу й плянову працю для рятунку скитальців і допомоги українській визвольній справі.

Тимко Мелещук,
Ню Йорк, Н. Й.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЯ

(Докінчення зі стор. 3-тої).

православній церкві й кращі обставини для українського народу таки в орбіті польської держави.

У Хмельницького зродилася ідея повної незалежности й суверенности України щойно після в'їзду до Києва, а на це вплинули сильні круги української православної церкви та тодішний патріярх Єрусалиму.

Щодо Переяславського договору, заключеного з Москвою, проф. Дорошенко підніс погляд Липинського, а саме, що договір цей в понятті Хмельницького не був прийняттям московського підданства, ні актом обеднання або злуки України з Московщиною, а тільки обопільним мілітарним пактом для протекції на випадок ворожого атаку.

Коли ж Хмельницький зорієнтувався, що Москва на підставі Переяславського договору задумала підчинити Україну під свою владу, став шукати виходу, щоби розвязатися з Московщиною та регабілітувати свою помилку. По цій причині Хмельницький увійшов у дипломатичні взаємини зі Швецією, Мадярщиною й другими західними державами Европи й довів до нової війни проти Польщі, щоби знівечити тодішне московсько-польське зближення й їхні політичні пляни.

Хмельницький одначе не вспів зреалізувати своїх далекосяглих плянув, бо серед цього заскочила його смерть, а зі смертю Хмельницького перестали бути актуальними всі його пляни щодо збудування й забезпечення української незалежної й суверенної держави.

Пані Юлія Шустакевич вибрала на згадане свято поему Т. Шевченка „Суботів", до якої на вступі дала ще й таку цінну аналізу цеї поеми:

„Поема Суботів, яку наш великий поет присвятив гетьманові Богданові Хмельницькому, є алегоричним порівнанням і в цій поемі Шевченко перевів критичну аналізу Переяславського договору, заключеного Хмельницьким з Москвою та вказав у ній, які трагічні наслідки вийшли з цього договору для України й українського народу.

Тарас Шевченко був першим і може одиноким до тепер, який, у своїх глибоких думкою поемах, не тільки відтворив наші історичні події, але теж піддав їх критичній аналізі. Такою поемою є саме його „Суботів".

Шевченко високо цінив великі заслуги гетьмана Хмельницького, а саме висвободження України з-під польського панування та відродження ним української державности. З другої ж сторони Шевченко видів, що Переяславський договір та віддання Хмельницьким України під протекторат московського царя був великою помилкою у нашій історії та що цей договір у своїх наслідках довів до знищення Москвою української державности і став могилою України.

У своїй поемі „Суботів". Шевченко називає допомогу гетьмана Хмельницького, яка спочиває у церкві в Суботові, домовиною, гробом України, бо на думку Шевченка, Хмельницький зі своєю смертю забрав у домовину і волю України. Шевченко у своїх глибоких та віщих думках предвиджував теж, що Переяславський договір дав Москві зброю на поневолення України на довгі роки і по нинішний день.

Шевченко вказує нам для того на трагічні наслідки братання з москалями й остерігає нас, що не може бути приязні в українського народу до Москви, якщо український нарід бажає мати власну незалежну державу. Шевченко вірить тільки в боротьбу з Москвою й заповідає в поемі „Суботів", що прийде час, коли нарід український розвалить „церкву домовину", себто Переяславський договір, та що встане вільна, незалежна Україна.

На концертову часть свята зложилася досить гарна програма, яка однак у деяких точках не зовсім відповідала духові свята.

З найцінніших точок концертової програми слід надмінити виступ відомої концертової й радієвої української співачки, пані Доні Стефанії Демрей, яка своїм високо-культурним і милим сопраном відспівала „Ні — ні не співай пісень веселих" Лопатинського та „Ой поля — ви поля" В. Барвінського.

Грімкі оплески збірав за свій перший виступ у Дітройті молодий бас-барітон з Шікаґо, Олександер Кульпак. Він відспівав дві чудові композиції М. Лисенка „Гетьмани-Гетьмани" та „Ой Дніпре — мій Дніпре" а як наддаток „Максим козак Залізняк". Артист мав широку скалю для попису своїм знаменитим голосом у згаданих творах та дав надзвичайно добру інтерпретацію усіх трьох композицій.

Артистичний супровід фортепіяновий дала обом солістам пані Марія Сливинська.

Група танцюристів „Клюбу Боян" під проводом панни Дженет Смілки відтанцювала, тим разом дуже культурно і ритмічно, „Запорожський Герць" та „Коломийку". Все ж одно, мимо попередної завваги, танцюристи таки вжили для музики „гармошку".. Це є стиль зовсім московський, занесений до наших деяких танкових груп від російських танцюристів, які виступають зі засади при звуках традиційної московської „гармошки".

Свято відкрив Український Дівочий Хор А Капеля під дирігентурою панни Стефанії Андрусевич, а закінчив концертову часть свята мужеський хор „Українського Національного Хору Думка" під дирігентурою п. Івана Атаманця.

Дівочий Хор А Капеля, кромі американського гимну „Зоряний Прапор" та гимну американських українців „За Тебе Україно" Людкевича, не мав відповідно дібраних пісень на це історичне свято. Дівочий Хор А Капеля є добрим вкладом у нашу українську культуру в Америці й робить на сцені кожного разу симпатичне враження своїм виступом, тільки треба тямити, що в музиці не є допустимим змінювати твори композиторів на свій лад, хочби й для дівочого хору. Треба памятати теж, що українська музика, навіть і народня, є музикою клясичною. Можна її гармонізувати й після теперішнього модерного стилю, одначе перетворювати нашу народню пісню для сензації прямо на кабаретний стиль (пр. Верховино) є шкідливим для української культури.

Мужеський хор „Думка" відспівав „Гуляли" О. Нижанковського та „Журавлі" (Чуєш брате муй) А. Кошиця, а як наддаток вязанку стрілецьких пісень. Громадянство щиро вітало хор „Думку", який ізза недуги свого дирічента перервав був на якийсь час свою культурну працю. Є запорука однак, що довголітна, вельми цінна праця хору „Думка" в нашій громаді, при свіжім здоровлю І. Атаманця продовжуватиметься ще довгі роки.

Свято відкрив коротким вступним словом п. В. Довганв, предсідник „Федерації", а на закінчення промовив адв. Іван Панчук, предсідник ЗУАД Комітету.

Свято Відродження Української Державности влаштоване українською громадою Дітройту, мало високо культурний уровень та осягнуло свою намічену ціль, як щодо поінформування американської опії через місцеву пресу, так і в напрямі піднесення патріотичного духа українського громадянства.

М. Шустакевич.

ВИЙШЛИ ЗІ ШПИТАЛЮ

В Ню Йорку стався нещасний припадок нашим діяльним громадянам, Михайлові й Євдокії, Ликтеям, які важко потовклися, підготовляючи імпрезу на дохід новому відділові Союзу Українок Америки 31 жовтня в Українськім Демократичнім Клюбі. Вони вийшли вечером на подвіря, щоб принести столи до забави, яку влаштовувано того дня. Ледви переступили поріг, як під ними заломилися дошки, якими був прикритий отвір до пивниці і вони полетіли туди стрімголов. Тільки чудом врятували вони своє життя, хоч п. Ликтей зломив собі руку, а пані Ликтей потовкла собі сильно хребет. Поранених забрав амбуланс до шпиталю, з якого швидше вийшов гром. Михайло, а його дружина аж за кілька тижнів. Тепер уже обоє вдома, лікують свої рани і раді, що не погинули. Треба побажати їм швидкого повороту до здоровя, щоб дальше могли працювати для доброї цілі — але вже без припадку.

М. Д.

РІЗДВО В ДОРОЗІ! — Мала, дволітня Керол Френсис (зліва), заставила не одного оглянутись, коли прохожувалась по Брайтон Біч (Англія) з лялькою, що була ростом майже однакова з нею. Лялька, як кажуть, порухує головою і руками зовсім „природно". Чи не гарний подарунок дітям на Різдво!

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа **доконче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16806. Кучкудан Стефана з с. Княгинич (п. Рогатин). Від Кучкудан Дмитра.

16807 Бень Миколи з с. Липовець, Гринцишин Івана з с. Вороблячин (п. Рава Руська). Від Кравець Миколи.

16808 Черніш Марії з с. Березно (п. Рівне, Волинь). Від Грогорова Тоїси.

16809 Глива Степана, з с. Панкна (п. Горлиця). Від Захарія Глива.

16810 До таборових управ на Скитальщині від Відділу Розшуків при ЗУАДК. Просимо звідомити по таборах, що за Прихідняк Розалією з с. Коростенко (п. Добромиль), пошукує сестра з Америки, Марія Кремінь (голоситись на ч. 16810).

16811 Черепенко Василя с. Прокопа з міст. Тальне, (п. Київ) від Черепенка Едварда

16812 Різник Володимир з Поморя (п. Зборів). Від Качала Созонта, з Лісник.

16813 Душник Володимир, учень гімназії в Бережанах з с. Носів (п. Підгайці). Від Іванчук Ростислави замуж. Качала, з Козови (п. Бережани).

16814 Рідної тітки та знайомих, з с. Літятина п) Бережани). Від Леськів Петра.

у ((щрбзміlпои поипооооо

16,772 До таборових управ на скит. від Відділу розш. при ЗУАДК. Просимо звідомити по таборах, що за Юлією Тилка пошукує сестра з Америки Катерина Тилка, (голоситись на ч. 16,772).

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 16. листопада 1948 р. помер у 56. році життя

ІВАН МАЛАНЮК,

член Тов. ім. Івана Франка, від. 83 У. Н. Союзу в Филаделфії, Па.

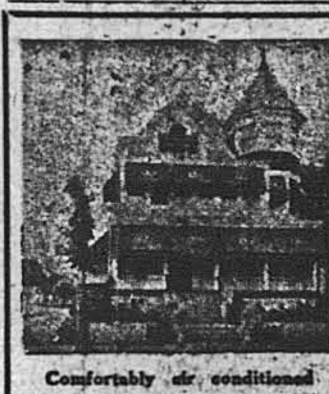
Покійний походив з села Кривотули, пов. Товмач, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Розалію, дочку Марію, сина Михайла (всі є членами УНС), сестру і шваґра та дальшу рідню. Покійний був 30 років членом і занимав уряд 8 років. Любив У. Н. Союз і був щирим на добродійні цілі.

Похорон відбувся в суботу, 20. листопада, з погребового заведення при участи членів до гр.-катол. катедри на Френклин ул. і на цвинтар у Факс Чейс. — В. Й. П.!

С. Чорномаз, секр.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ТАРЗАН, ч. 1983. Тантор рятує Джену.

Коли Тантор добіг до краю ліса, він одним поглядом зрозумів небезпеку Джени.

Коли так лев перемагав у бігу при кожнім скоку, великий слон стояв на краю нетри.

В хвилині, коли дівчина перебігала попри нього, він схопив її своїм хоботом...

...і підніс високо вгору.